

‘Dierenarts kan meer sturen in discussie veehouderij’

Er moet tempo op de discussie over de toekomst van de veehouderij en de positie van het dier daarin.

Daarin kan de dierenarts een sturende rol hebben als die daarvoor is toegerust en het lef heeft om

kleur te bekennen. Dat zegt Franck Meijboom, universitair hoofddocent aan de faculteit

Diergeneeskunde en werkzaam bij het Ethiek Instituut van de Universiteit Utrecht.

HENK TEN HAVE

“In de afgelopen zestig, zeventig jaar is de positie van het dier verschoven van een ding, weliswaar een levend ding, naar voelende wezens met een intrinsieke waarde. Dus het dier is niet alleen maar meer dat ding”, vertelt Franck Meijboom die ook hoofd is van het Centre for Sustainable Animal Stewardship (CenSAS) dat zich richt op actuele, maar ook op toekomstige maatschappelijke thema's rondom het samenleven van mens en dier. “Aan de andere kant zijn we ook nog niet zover om te zeggen: het dier is net als een mens een persoon en gaan we beschermen als een persoon. In de samenleving is er wel een trend in die richting. Mensen vinden dierenwelzijn écht belangrijk. Dat bleek onlangs ook uit de resultaten van de publieksenquête die de Raad voor Dieren-aangelegenheden liet uitvoeren.” Naast onder andere milieu en volksgezondheid zorgt dierenwelzijn al jaren voor discussie over de toekomst van de veehouderij. “Er moet wat tempo op die discussie, want als we nog een keer tien jaar gaan nadenken over hoe we die discussie gaan voeren, en hem daarna tien jaar voeren, kan de veehouderijsector zijn maatschappelijke draagvlak weleens kwijtraken. Als je dat kwijt bent, kun je gewoon verdwijnen.

Kijk maar naar de nertsenhouderij. De veehouderijsector moet laten zien waarvoor hij staat, en dat moet niet alleen maar economie zijn”, aldus Meijboom.

Nog scherper

De discussie over de toekomst van de veehouderij en de positie van het dier daarin wordt gevoerd in de samenleving, maar ook binnen de beroepsgroep van dierenartsen. Dat zorgt voor spanningen. “De discussie binnen de beroepsgroep is misschien nog wel scherper dan in de maatschappij als geheel. Terwijl alle dierenartsen dezelfde rechten en plichten hebben doordat ze dezelfde opleiding hebben gevolgd”, aldus Meijboom. “Dat de discussie binnen de beroepsgroep er is en misschien wel toeneemt, komt ook door de grotere diversiteit aan dierenartsen. Dat die diversiteit er tegenwoordig is zie je onder meer aan het ontstaan van het CPD en Caring Vets. Groepen dierenartsen ver-

schillen van mening over of je als dierenarts vooral een rol als dienstverlener hebt of dat je er alleen voor het dier bent. Traditioneel gezien horen die rollen bij elkaar: je bent hoeder van het dier, verantwoordelijk voor de veterinaire volksgezondheid en je hebt verplichtingen ten opzichte van de diereigenaar. De discussie binnen de beroepsgroep van nu heeft te maken met beroepsopvattingen, welke rol de dierenarts heeft, waarvoor je dierenarts bent; daar zit al de spanning in. Als je al met elkaar zegt: we hebben alle drie de rollen, dan is het momenteel makkelijker om de ene rol ten volle uit te oefenen dan de andere. Dierenartsen verdienen namelijk nog steeds het meest met curatieve en soms preventieve geneeskunde; daar is een goede infrastructuur voor. Die is er nog niet voor het geven van advies over bijvoorbeeld dierenwelzijn en veterinaire volksgezondheid (onder andere het verlagen van het antibioticagebruik op het veebe-

drijf); voor een advies van de dierenarts daarover betalen mensen nog niet.”

Wat doe ik en waarom

Volgens Meijboom kan de dierenarts een meer sturende rol hebben in de discussie over de toekomst van de veehouderij en de positie van het dier. Maar dan moet ook duidelijk zijn waar de diergeneeskunde naartoe wil, welke rol(len) dierenartsen moeten en willen hebben. Nu verschillen de opvattingen van (groepen) dierenartsen daar dus over. Ook voor de samenleving is de rol van de (landbouwhuis)dierenarts niet altijd even duidelijk. Landbouwhuisdierenartsen hebben veelal de rol van dienstverlener. “Met alleen

Franck Meijboom: “Landbouwhuisdierenartsen zijn heel servicegericht.”

FOTO: BAS NIEMANS, UNIVERSITEIT UTRECHT, DIERGENEESKUNDE

dienstverlening voor de veehouder kun je prima een dierenartsenpraktijk draaien. Maar ik denk dat dierenartsen daarin kunnen vastlopen met het huidige veehouderijsysteem. Als je naar de bottomline kijkt, stuurt de veehouderij op hoeveel er in een dier gaat en hoeveel eruit komt: het dier als productie-unit. Er wordt aan alle kanten gerekend aan het dier. Maar dierenartsen horen ook te kijken naar het dier met een intrinsieke waarde.” Dat betekent dat dierenartsen soms een afweging moeten maken die niet in het (economische) voordeel is van de boer. Meijboom: “Dat is lastig, want landbouwhuisdierenartsen zijn heel servicegericht. Als een veehouder bijvoorbeeld vraagt om een gezond kalf dat achterblijft en economisch geen goede melk-koe zal worden te euthanaseren, maakt de dierenarts de afweging: euthanaseren of niet. Eigenlijk wil een dierenarts geen gezonde dieren doden. Maar hij doet het misschien toch vanuit zijn servicegericht-

je kunt zeggen: hoe kunnen we die discussie goed met elkaar voeren, wat is ons gemeenschappelijke vertrekpunt als dierenartsen.”

Hele systeem

Als dat gemeenschappelijke vertrekpunt van de dierenartsen duidelijker is, kunnen zij volgens Meijboom meer sturen in de discussie over de veehouderij. “Die discussie moet niet alleen gaan over de rafelranden van de huidige veehouderij, maar over het hele systeem. Bij verandering van het hele systeem wordt al snel gezegd: dat is economisch niet rendabel. Maar dierenartsen kunnen gezamenlijk zeggen: wij zijn tóch voor verandering van het systeem. Vervolgens kunnen ze de discussie aangaan met de sector. Die kan dan in eerste instantie zeggen: dat kan écht niet. Maar binnen de sector zijn er vaak ook mensen die innovatieve ideeën hebben, waardoor het misschien wel kan. Door binnen de context te

bekennen: wij helpen jullie nog, maar eigenlijk willen we dit niet meer, het kan wél anders. De dierenarts heeft veel kennis van de sector en wordt door veehouders vertrouwd en gewaardeerd: dat is een enorm voordeel. Als je dan ook nog zegt: ik sta ergens voor, dan geeft dat alleen maar meerwaarde.”

Niet gelukkig

Of alle dierenartsen verandering van de veehouderij nodig vinden, is de vraag. Meijboom: “Ik denk dat er een groep dierenartsen is die zo één is met het systeem, dat die zegt: ‘Het is gewoon goed zo. Ja, het kan altijd beter, maar ga eens kijken in landen binnen of buiten Europa, dan zie je dat onze dieren het zo slecht nog niet hebben’. Maar daarnaast is er een grote groep dierenartsen, als je daar langer dan een kwartier mee praat, die zegt, net als die grote groep in de samenleving, ook niet gelukkig te worden van bijvoorbeeld 13 procent uitval van biggen of de wijze waarop dieren soms worden gedood. Zij zijn er diep in hun hart niet blij mee. Ik denk dat er veel dierenartsen zijn die het wel anders willen zien. We hebben de neiging om discussies te laten voeren tussen voor- en tegenstanders; dat zie je op social media, maar ook in de gewone media. Je hebt ook veehouders en dierenartsen die aan de uitersten van de standpunten zitten, maar in het midden zit genoeg ruimte om de discussie met elkaar aan te gaan. Punt is wel dat dit proces, met de kennis van nu, te laat is gestart. Er wordt inmiddels op meerdere manieren aan het dier gerekend: als productie-unit, als bron van uitstoot van broeikasgassen, als een ‘gevaar’ voor de volksgezondheid ... Je kunt daarin heel makkelijk het dier verliezen. Als je weet dat er dan ook nog partijen zijn die vinden dat je dieren helemaal niet mag gebruiken, hoef je niet heel hard te rekenen om te kunnen zeggen dat er risico’s zijn voor de veehouderij.” §

‘Ik denk dat er veel dierenartsen zijn die het anders willen zien’

heid. Maar het is goed om jouw afwegingen als dierenarts met de klant te bespreken. Om te zeggen wat je wel en niet wilt vanuit de diergeneeskunde, waar je als dierenarts voor staat. Om kleur te bekennen. Als dierenarts moet je jezelf recht kunnen aankijken in de spiegel: wat doe ik en waarom? Daarbij is het belangrijk dat dierenartsen van elkaar weten, op praktijkniveau en ook op het niveau van de hele beroepsgroep, welke afwegingen ze maken in welke situaties. Want anders kan dat heel erg uit elkaar groeien zonder dat je het van elkaar doorhebt. Dat is nu ook al gebeurd.” De veterinaire eed, een initiatief van de Universiteit Utrecht en de KNMvD, en die onlangs voor het eerst door een groep afgestudeerde Diergeneeskunde-studenten is afgelegd, kan de discussie binnen de beroepsgroep faciliteren. “Discussie over of de eed er moest komen liep al meer dan tien jaar. Maar dat de eed nu wordt geïmplementeerd, is mede omdat er spanning binnen de beroepsgroep wordt gevoeld. Dat ga je niet met een eed oplossen, maar er was behoefte aan handvatten op basis waarvan

blijven denken wordt er al gauw gezegd: het kan niet anders. Maar dat is te makkelijk: er worden ook in de praktijk wel spanningen ervaren. Er is vaak wel een wens om het anders te doen. Je kunt natuurlijk niet zomaar met het huidige systeem stoppen, daar is een overgangperiode voor nodig. Maar je kunt wel met elkaar constateren: we vinden het niet wenselijk, we willen er vanaf. Dan is het de vraag hoe we dat gaan aanpakken. Dat vraagt om meer regie aan de dierenartsen- en veehouderijkant. Er wordt nu nog heel erg naar elkaar gekeken. De dierenarts die zegt: ik ben alleen maar adviseur, dus ik kan niks veranderen. En de veehouder die zegt: ja maar, dan moeten mijn collega’s ook mee, of de supermarkten moeten wat doen, of Den Haag of Europa. En dan blijft het hangen; al zijn er wel frontrunners die het anders doen. Voor verandering op grotere schaal is commitment nodig van alle partijen. Maar het kan volgens mij geen kwaad dat de dierenartsen daarin meer een sturende rol gaan spelen. Maar dan moet hij daar wel voor zijn toegerust. En het lef hebben om kleur te